

POSTRONNY (496) *ai*

Pierwsze o jasnej -stron- (192), -strón- (1); -stron- : -strón- *KochWr* (2:1).

sg m N postronny (26). ◇ *G* postronného (25); -ého (3), -(e)go (22). ◇ *D* postronnému (12); -ému (5), -emu (1), -(e)mu (6); -ému *OrzJan*; -ému : -emu *SarnStat* (4:1). ◇ *A* postronny (6), postronn(e)go (5). ◇ *I* postronnym (3). ◇ *L* postronnym (3). ◇ *f N* postronnå (10); postronn(a) (2). ◇ *G* postronnėj (21); -ėj (16), -ej (1), -(e)j (4); -ėj : -ej *SarnStat* (16:1). ◇ *D* postronnej (2). ◇ *A* postronnå (4). ◇ *L* postronnej (16); -ėj (3), -(e)j (13). ◇ *n N* postronn(e) (1). ◇ *G* postronn(e)go (3). ◇ *D* postronn(e)mu (2). ◇ *A* postronn(e) (3). ◇ *pl N m pers* postronni (57). *subst* postronné (20), [postronny]; -é (2), -(e) (18). ◇ *G* postronnych (140). ◇ *D* postronnym (35), postronn(e)m (3); -(e)m *PapRUp* (2); -ym : -(e)m *BibRadz* (2:1). ◇ *A m pers* postronné (16); -é (3), -(e) (13). *subst* postronn(e) (10). *m pers a. subst* postronn(e) (4) [*cum sb*: narody]. ◇ *I m* postronnými (24), postronnymi (9); -ými *RejZwierc*, *BibRadz*, *RejZwierc* (4), *BielSpr* (2), *ActReg*, *SarnStat* (7); -ymi *GliczKsiąż*, *BudBib* (2), *KochWr*, *PowodPr* (2); -ými : -ymi *BielKron* (2:1), *RejPos* (1:1), *ModrzBaz* (5:1); -ými (7), -(e)mi (17). *f* postronn(e)mi (1). *n* postronnými (1). ◇ *L* postronnych (31). ◇ *V m pers* postronni (1).

Sł stp, *Cn brak*, *Linde także XVII – XVIII w.*

1. *Obcy, nie swój, nie nasz; extraneus PolAnt, Modrz, JanStat, JanPrzyw; externus Modrz, JanStat, JanPrzyw; alienus PolAnt, JanStat; alius, exterus Modrz, JanStat; alter PolAnt; forensis JanStat* (454) :

a. *Nienależący do rodziny, domu, rodzinnego miasta, okolicy* (21) :

W przeciwstawieniu: »domowy ... postronny« (4): Bo naydziez drugiego nãwzẽm nadobnie y fprawãmi vćiwemi ozdobionego/ [...] á coż po tym kiedy mył zãwzdy bẽdzye frãłowna á nigdy nie wfpokoiona/ tãk w domowych iãko w inych postronnych fprawach. *RejZwierc* 106v, 24v, 112; *Sã Monãrchowie/ ktorzi kãzde^{mv} Powiãtowi do fpraw tãk domowych iãko też postronnych dawãiã tãkie poradniki albo Sekretarze/ aby fprãwy iym poruczõne odprãwowãli. ModrzBaz* 25v.

Przen (1) : ktorym to da Pan ten z miłofierdzya fwoiego/ iz bẽdã fercã oczyfcionego/ á iz wfzytki ine z niego postronne fmieci á plugãwofcã bẽdã wyrzucone: á iz thãm nic infzego nie znaydzyef iedno Kriřtułã á mocnã wiãrẽ iego *RejPos* 266.

a. *O ludziach* (16) : Kupcy postronni mãiã bydż przed wãlnym Sędzim o fprawiedliwofcã fzukãni. *SarnStat* 1100 *marg*, 946.

W przeciwstawieniu: »postronny ... domowy« (1): Nã meżã należy z postronnemi ludźmi [*cum exteris hominibus*] fprawowãc to co ma byc fprawowano/ zãs niewiefcã przyřtoi/ o domowych rzeczãch ftãrãnie miec. *ModrzBaz* 55.

Wyrażenia: »postronny(-i) człowiek (a. człek), ludzie« = *exteri homines Modrz; extraneus, extranei homines JanStat* [*szyk* 5:1] (4:2): *RejPos* 39; Obãcżẽ fie fmacznolicby to bylo/ kiedybyř vyrzał áno postronny człowiek rofkãzuie w domu twoim *RejZwierc* 189v; *ModrzBaz* 55; Przyředleř tu nãgi żebrak postronny człek/ á iuz dobrã kořcielne rozprãfãł? ábo pieniãdze wroc/ ábo idz tãm zkãdeř ief. *SkarŻyw* 454; Też żãdnego postronnego człowiekã/ ktorégobykolwiek ftãnu byl/ nã Stãrořtwo ziemie Bełzkiey nie bẽdżiemy przekãdãc: iedno obywãtelã tẽyżẽ ziemie ořiãdłego. *SarnStat* 1054, 375.

»postronny sąsiad« [szyk 1:1] (2): *UstPraw* I; Narod Zborowłki ten Herb zawnždy máią/ A też fie pewnie nigdy nie łlizáią [...]. Mogą to zeznać postronni sąsiedzi/ Ze fie kieruią y ná gołoledzi *RejZwierc* 210v.

Szereg: »postronny i obcy« (1): Aby cie wyrwał od niewiáfty postronney y obcey [*a muliere extranea ab aliena*] *BibRadz Prov* 2/16.

αα. *W funkcji rzeczownika* (5) : Iednoby ch to rad wiedzyał co małz za sąsiády [...]. Po wiedzyał mu Libertas/ ázálz ich tu máło/ Kiedyby fie nas więczey połpołu zebráło. A co zálię postronnych tu do nas przychodzi/ Bo wierz mi tá biełiádá żadnemu nie łzkodzi. *RejWiz* 67; *RejZwierc* 146v.

W przeciwstawieniach: »powinowaty, sumsiad ... postronny« (2): Stárayże fie o przyziáń nie tylko powinowátych łwych ále y postronnych *RejZwierc* 35v; a gdy by łzyę czo przytrawyęło Simuna tak ot Svmłzat jako ot postronného tedi łzyę nyema yndzy vczyekacz yedno do nałz *ZapKościar* 1595/89.

Szereg: »obcy i postronny« (1): á iáko ogień z náтуры pali/ ták Sámfonowi práwie iáko wrodzone było/ miłóšierdzie ono ku obcym/ y postronnym/ y chorym. *SkarŻyw* 593.

b. *Zagraniczny, cudzoziemski, związany z obcymi krajami, dziejący się tam itp., dotyczący cudzoziemców; vicinus Miech; peregrinus Modrz* (413) : *RejZwierc kt*; *BielKron* 412v; *KochSat* B3v; Tego on [*Bóg*] łrodze karze krom włzelkiego bráku/ Iednego ścina/ drudzy iuż wiłzą ná haku. Drugie postronna miłóšć [*tj. pragnienie poznania obcych krajów*] w Morzu zátopiłá *Prot* B2v; Záś obywatelom przyłtoi/ áby vrzędu łwego posłúžni byli/ to włzytko com powiedział v siebie rozwałi: á postronnemi fię przykłády karáli. *ModrzBaz* 101, 42v, 109; A tom dla tego [...] mieyscá Hiflorikow [...] zbieráiąc przypifáł/ [...] áby Litwá prawdziwiew z postronnych Hifloriy łpraw łwoich połtępki [...] poznála. *StryjKron* 627, 512; *BielRozm* 7; A nákoniec byłmy fie też ná postronne niebełpieczeństwo łtąd nieogłádáli: tedy ták rozbieżone kołá tego przekłętego opilltwá/ zniłzczenie R.P. zá czáfem vczynić mogą. *PowodPr* 74.

W przeciwstawieniach: »domowy (12), swój (3), ojczysty ... postronny« (16): Kasztelan lubelski Zebrzydowski powiedział, że potrzeba o obronie postronnej radzić [...], ale jednak swej domowej nie opuszczać. *Diar* 25, 20, 25 [2 r.], 38 [2 r.], 40, 43, 84; *OrzRozm* Q2v; *GórnDworz* Dd8v; *RejZwierc* 247, 255; nietylko ci/ ktorzi [...] práwá y zwyczáie oyczyłte vmieią: ále też y ci ktorzi postronnych praw świádomi łą *ModrzBaz* 97; Turecki miecz od cudzey woyny ná fię obroćić/ á postronná łzkodę łwoiey nie vleczywłzy záłtępowác/ pewnieby Cefarz y Papięž [...] nie wczás ná ráfunek przybyli *StryjKron* 722; *SzarzRyt* C3.

Wyrażenie: »obrona postronna« [szyk 13:7] (20): Przeto prosiemy, abyście WM jako i o tej innej postronnej obronie, tak i o tej radzić a namawiać raczyli *Diar* 29; [*panowie*] namawiali pošły długiemi i niemálemi słowy, aby nie wtrącájąc nic inego o obronie postronnej namawiali *Diar* 39, 20, 25 [3 r.], 26, 27, 31 [2 r.] (20).

Szereg: »cudzy, postronny« (1): Bychmy fie w cudze práwá postronne miotáli/ Snadźby lepiej bychmy łwych domá przyłtrzegáli. *RejZwierc* 247.

α. *O terytorium* (46) :

W przeciwstawieniach: »nasz (2), swój, wewnętrzny ... postronny« (4): Niedźiw tedy było/ że ten ktory o ludźioch y páńłtwách łwoich zawnždy rádźił/ postronnych páńłtw namniey nieprágnął. *ModrzBaz*

107; Co [przestępstwa] potym Pan Bog karze/ ábo rzeczy ftráfzliwe zpostronnych kráioiw [extrinsecus] przypuściwízy/ abo zámieífzánia á roftyрки wnétrzne dopuściwízy *ModrzBaz* 138; *SarnStat* 1238, 1239.

Wyrażenia: »postronny(-e) kraj(-e) (a. krainy)« [szyk 13.4] (15:2): *RejZwierc* 64; *BielKron* 455; Kto wiele chce widzieć/ trzeba też o tym wiele rozumieć/ y iáko fie młody człowiek w postronnych kráioch záchowywác ma. *RejZwierc* A5v, 20, 23v, 57v, 244v, 249v; Wízyfcy roznych burd z gołá dzisby zábaczyli/ Gdyby ták męzne fyny wáfze obaczyli. A możecie fie chłubić iuz befpiecznie nimi/ Bo ták męzných nie máią postronne kráiny. *PaprPan* A2, K4; *ModrzBaz* 138; *Oczko* A2v; Ale dam kádźidło wonné/ Któré nam kráie postronne Połyłáią/ dam y śliczné Ziołá w fwyh bárwách rozliczné. *KochFr* 97, 86; *ReszList* 166; *KochFragJan* 4; *CzahTr* H.

»postronne królestwo(-a)« = *externa regna* *Modrz* [szyk 9:2] (11): *FalZioł* IV 47d; Y chcyá wílytko potomítwo ich [Żydów] w narody rofpłósfyć/ Myędzy postronne kroleştwá on zły lud rofpłósfyć. *LubPs* Y3; *BibRadz Ps* 102 *arg*; A gdy obaczył [Mahomet] iż iuz wiele łotroştwá po łobie miał zebránego/ czynił w iázdy [!] do postronnych kroleştw *BielKron* 165v, 229, 334v, 359, 386v; *WujJudConf* 12v; *ModrzBaz* 106v; ftánieć to Xięştwo [Litwa] zá wízyfcki zołobná Cefárftwá y Kroleştwá postronne *StryjKron* 667.

»postronne państwa« = *externa imperia* *Modrz*; *externa dominia* *JanStat* (5): bo byli niektorzy, biorąc przed się formam iudiciorum inych postronnych państw, [...] rozważali to, iż niemały pożytek sprawiedliwość mieć gotową *Diar* 30; *WujJudConf* 12v; *ModrzBaz* 107; CHcemy/ [...]: áby żaden nie śmiał Stad końskich álbo Klacz z Króleştwá náłzého do postronnych Pańftw wygániáć *SarnStat* 1239, 452.

»postronne strony« = *externa dominia* *JanStat* (2): Abowiem poczáfwy [...] od wielkiego záchowánia y fławy W.W. fnađz nie tylko w Polfcze/ ále y w postronnych ftronach [...]/ tedy káždy włáfnie W.W. może zacnym á poćiwym Polakiem názwáć. *RejZwierc* 240; *SarnStat* 291.

»postronne(-a, -y) ziemie(-a), świat« = *exterae nationes* *Modrz*; *aliae provinciae, externae nationes a. partes terrae extraneae, terrae alienae* *JanStat* [szyk 8:5] (12:1): *LibLeg* 11/56v; *KromRozm III* A5v; *LeovPrzep* D3v; TVrczyn to chłop nickszemny z narodu fwoiego/ By nie miał ludzi dzielnych s fwiátá postronného. *RejZwierc* 241v; *ModrzBaz* 35v; włóczyć fię tełz po świecie iáka to ciężkość: mięłzkáć wpostronney ziemi iáka trudność: opuściwízy fwoy dom/ cudze ściány poćieráć *SkarŻyw* 244; *GrochKal* 22; Oznáymuiemy ninieyfzym líftem [...]: żeby poddáni Króleştwá náłzého [...] do ziem postronnych przez mieyfca nieznáiomé [...] dla fprawiedliwości otrzymánia biegáć niemuśieli. *SarnStat* 952; ZAkázuiemy/ áby Gárbárze [...] Rzemieniá gotowého precz z króleştwá náłzého do postronnych ziem nie wyfýłáli *SarnStat* 1238, 286, 519, 775, 1241.

β. O ludziach innej narodowości, cudzoziemcach; *alienigenus* *Vulg*, *PolAnt*, *Modrz* (299) : *RejPs* 124v; *LubPs* S6 *margin*, ee5v; Bo [Salomon] był miłym Bogu fwoiemu/ [...] A wđzy go niewiáfthy postronne przywiodły ku grzechowi. *BibRadz 2.Esdr* 13/26; Doktor Kromer fzeroko pífze [...] o poczátku á wywodzie náłzého Polfkiego narodu fpilnością fie wywiáduiąc od postronnych Chronográfow ták ftórych iáko y nowych *BielKron* 335v, 213, 334, 337, 337v; *Prot* C3v; *RejZwierc* 262v; *PaprPan* Dd; *ReszList* 175; Y ftáđze to idzie iż postronne Xiążetá/ postronni Krolowie/

flawią Koronę Polfką/ iákoby tu sílá pieniędzy/ sílá listow ná tę *electiq* rozdác miedzy ludzie mieli *GórnRozm* A2v; áby było zámknioné przelźcié tak wśzytkim Królestwá nálezego poddánym/ iáko téż postronnym Kupcóm przez Márgráblką ziemię *SarnStat* 1236, 1241; Bo pátrźcie przełożoni postronni ná ziemię/ Vtraponą Węgierfką *CzahTr* E4, F2v; *SkarKazSej* 681a.

W przeciwstawieniach: »domowy (9), tuteczny (5), nasz (4), swój (2), wewnętrzny (2) ... postronny« (22): Acz obrona od nieprzyjaciela postronnego jest potrzebna, ale potrzebniejsza od domowego. *Diar* 25, 35 [2 r.], 39 [2 r.]; *OrzRozm* G2; A ten Bázylifzek nie będzie iny/ iedno/ álbo Miecz domowy/ álbo Nieprzyjaciél postronny *OrzQuin* D4; Nie mogła żadna postronna moc nigdy zwalczyć Polfkíey Korony/ zwalczy iá pewnie ten wewnętrzny roftyrk/ to ieft/ Kácérstwo nálze domowé *OrzQuin* O; *RejZwierc* 119v; Ale kczemu to? Atoli/ áby nálzi ile być może/ żołnierze woynę służyli/ niżliby postronni mieli być przyzywáni *ModrzBaz* 110v, 26, 104, 144; *CzechEp* 367; *OrzJan* 47; Drógá do Węgier y do Śląská tylko tutecznym ludziom, nie postronnym ieft zákazáná. *SarnStat* 1237, 118, 273, 408, 1100, 1112.

Wyrażenia: »cudzoziemiec postronny« = *extraneus terrigena JanStat, JanPrzyw* (4): Któré to doštoieńftwá [...] żadnému cudzoziemcowi postronnemu/ iedno Szláchćicowi dobrze záfluzónému [...] będziemy dáwác *SarnStat* 70 [*idem*] 35, 181, 890.

»postronni(-y, -a) ludzie, lud, człowiek, osoba« = *externi homines Modrz, JanStat; vicinae gentes, vicini Miecz; filii alienigeni PolAnt; exteri homines a. populi, externi populi, homo alienigenus Modrz; externi, extranei, personae externae a. extraneae JanStat* [szyk 46:29] (64:5:3:3): Sami [Tatarzy] nie kradną ani złodzieyftwa miedzi łobą cierpią/ wśzakoż łupem á drapieftwem z ludzi postronnych żyć za chwałę [!] łobie maia y rzecz pobożną. *MieczGlab* 23, *ktv*, 1, 27, 35 [2 r.], 51, 58; *KromRozm III* A5v; *GliczKsiąż* M2; *LubPs* Y; *RejWiz* A5; Ale miełzczánie/ żydzi/ y inśzy ludzye postronni/ ci maia płácic wedle woley Káncelláryey nálzey. *UstPraw* H2, E2v; *BibRadz 1.Mach* 4/35; także rzeczami miełzamy/ że nákoniec z Seymu wálnego nic inego nie bywa/ iedno háńbá v postronnych ludzi *OrzRozm* C3; Mniemáli przed tym postronni ludzie/ áby POLONIA była Miáfto iákies/ tak iáko ieft BONONIA we Włófzech Miáfto iedno *OrzRozm* P4, R4v; Piáli o nas postronni ludzie vczeni więcey niż my lámi o łobie/ y lepiej/ iáko Prokopius Cefárski Grek/ po nim Blondus/ Silwius/ Sábollikus/ Kráncius/ Sáxo: Iowius *BielKron* 334; dla częgo iego [Zygmunta Starego] śmierć/ nie tylko nas obywátele tey ziemié/ ále y postronne ludzi Krześcijánłkie/ záflmućilá. *BielKron* 425, 128, 267v, 297 [2 r.], 318, 318v (12); których [Żydów] żaden lud postronny zwyciężyć nie mógł/ grzech wewnętrzny ié zwyciężył *OrzQuin* Ov; *Prot* A2v; *LeovPrzep* B2v; *GórnDworz* B6v, B7; *RejPos* 210; *RejZwierc* 194v, 205; *BielSpr* 60v [2 r.], 65; *WujJudConf* 8; *BudBib 1.Mach* 3/36; *BialKaz* I2v, M; A Iżby woyny wieś nigdy niebyła potrzebá/ przeto pokoy naywięcey ile może być/ ze wśzytkimi ludźmi postronⁿemi ma być záchowan *ModrzBaz* 102v, [16], 26, 34, 75, 104 (10); *ModrzBazBud* π5; *Oczko* A4; *ReszList* 166; *OrzJan* 126; *LatHar* 196, 197; áby żaden [...] nie śmiał przez nálezego zwolenia [...] vtarczek przeciw ołobam postronnym y tutecznym zrułżác. *SarnStat* 118; WSzyfcy obywátele/ y inni ludzie którzykolwiek téż postronni/ którzy woły/ bydła/ y inné rzeczy/ od których cło nowe ma byđz płáconé/ w królestwie kupuia/ [...] będą powinni pokázác sie w Komorách/ które

lą ná clá náznáczoné *SarnStat* 398, 194 [2 r.], 293, 326, 387, 891 *marg* (13); [*BiałPos* 155 (*Linde*); *HistTroj B*].

»postronny(-e, -a) narod(-y, -owie), nacyja, rodzaj« = *vicinae gentes Miech; aliae a. alienae a. terrae gentes, populus alienigenarum a. alter a. terrarum PolAnt; alienigenae a. terrae gentes Vulg; exterae a. externa nationes, externi, externus a. exterus populus Modrz* [szyk 47:15] (60:1:1); *MiechGlab* 35; *RejPs* 80v, 154v, 172v; *RejFóz* Q2v; [*Amazonki*] pusciły też były y o łobyte tę wyesć/ iż ich przodek myał być Mars/ s kthorego łye ony myály vrodzić/ á to dla thego áby postronne nácyie nye rozumiály ye być bękártkami. *GliczKsiąż* B5v; Iáko s postronnych narodow zacni krolowye mieli poddác głowy łwe pod krolestwo Pána Kriřtułowe *LubPs* P6 *marg*, M2, Nv [2 r.], S3, Yv; *GroicPorz* B4v; *RejWiz* A4v; A niechay narodowie wždy postronni znáią/ Iż POLACY nie Gęsi/ iż łwoy ięzyk máią. *RejFig* Ee4; *BibRadz* *4v, I 113d *marg*, *Deut* 28/32, 1.*Esdr* 3/3, 2.*Esdr* 10/28 (9); S łobą rzadko [*Węgrzy*] bywáli w przyiaćielłkiewy zgodzie/ Záchowánia nie mieli w postronnym národzie. *BielSat* G4, Hv; *RejPos* 312, 314v; ACż nie táyna iest nie thylko w Polščze ále y v inłzych postronnych narodow łtárożytna zacność domow y narodow W.W. *RejZwierc* A2, A5v, 18, 125v, 187v, 245v (9); *BielSpr* 66; *BudBib* I 27c *marg*, 3.*Esdr* 8/68[69], 69[70], 8/81[84], *Iudith* 6/2, 1.*Mach* 3/41, 2.*Mach* 4/35; Ná koniec pokoy oney źiemie łtátecniełzy y dłuźly będzie/ ktorey Pan będzie táki/ że go postronni narodowie będą wiedźieli być czuynym/ á káždego czału do woyny gotowym. *ModrzBaz* 22v, 17, 28, 34v, 93v, 97 (10); *BielSen* 17; *GórnRozm* Lv; *Paprup* C2; *ActReg* 75; *SarnStat* 1012, 1022; *CzahTr* G2v.

»postronny(-i) nieprzyjaciel(e)« = *hostis (externus) Modrz* [szyk 26:14] (42); *ZapWar* 1545 nr 2646; Ale powiedają: Pierwej trzeba od postronnego nieprzyjaciela obronę postanowić, tuż po tym o domowych potrzebach mowić. *Diar* 35, 24, 25, 35 [2 r.], 37, 39 [2 r.]; *OrzRozm* G2; ia łie nic nie boię Wolfkich áni Sábinow/ bo to máły łtrách nieprzyjaciel/ postronny zwłázczá/ kto ma rozum á czym odeprzeć ná ten czás *BielKron* 107, 226, 227v, 305v, 333; *OrzQuin* D4; *RejPos* A3v; *BiałKaz* Iv, Mv; fortyle też woienne łą wymysłone/ y bronni mnořstwo náłpráwowano/ ktorábyłmy postronnym nieprzyiaćiołom odpor dawáli. *ModrzBaz* 101v, 4v, 47v, 49v, 107, 116v, 137v [3 r.], 144; *CzechEp* 21, 367; Co łye postronnych nieprzyiaćioł tycze/ nikt nie iest ták tępy/ żeby niebaczył/ miedzy iákiemi łásiády siedźiemy/ y co zá niebełpieczeńłtwo ztąd nád námi wiři *KochWr* 20, 20; *Phil* N4; *OrzJan* 47, 61; *SarnStat* 133; *PowodPr* 19; *SkarKazSej* 668b, 673b, 674a; *SapEpit* Bv.

»postronny(-i) pan(owie), krol(owie), monarcha(-owie), cesarze« [szyk 22:9] (18:7:5:1); *RejWiz* 69v; *OrzRozm* C3; s they przyczyny mnimam [*kniaz Wasyl*] niechćiał żony poiać v postronnych Krolow áłbo Kłiążąt/ áby inłzych obyczáiw y wiáry nie miáłá/ iedno iáko v niego. *BielKron* 429v, 231, 418, 424v, 429; *RejPos* 25 [2 r.]; *CzechRozm* 176v; *Paprup* Cv, Ee2; *StryjKron* 452; *GórnRozm* A2v; ten ci tilko Krol odial bel imie włzitkiem Krolom dawnem y Cefarzom postronnem *Paprup* C2; drudzy co Połłami się vczyniwszy Pana Postronnego [*tj. cesarza Maksymiliana*] przywiedli. *ActReg* 7, 3v, 22, 73, 95; *OrzJan* 126; *PActa et foedera* z Pány postronnemi/ zwłázczá pogránicznemi mamy ponowić *SarnStat* 125, 16, 153, 420, 442, 1208; *SkarKaz* 666a; KV wa^m łławne Rjcerłtwo od Monárch postronnjch/ Toż też mowię do pieźłzych co y do was konnych. Ktorych tu was te kráie ku pomocy máią *CzahTr* F2v, F3v; *SkarKazSej* 667a *marg*.

»posłowie postronni« = *orator externus Modrz* [szyk 3:1] (4): Graecostasis. Mieyfce w Rzymie gdzie posłowie postronni á zwłazcza Grećcy ná feymiech ftawáli. *Mqcz* 148b, 186a; *StryjWjaz* C2; *ModrzBaz* 93v.

»postronny przychodzień, gość« = *przybysz z obcych krajów; adventitius, externus, fortuitus, insperatus Calep; extraneus hospes JanPrzyw* [szyk 2:1] (2:1): To widząc Sędzia á bacząc postronnego gościá/ przywieść go do siebie/ y pytać go począł co by był zacż. *SkarŻyw* 441; *Calep* 28b; Obiecuiemy téz: iż żadnego [...] postronného przychodniá cudzoziemcá/ iedno narodu Polłkiego Stároftą nie mamy vczynić *SarnStat* 884.

»żołnierz postronny« = *żołnierz najemny; miles externus Modrz* (2): Nád to/ trzebá fię pilnie wyftrzegáć/ áby żołnierze postronni/ przewiedziawfzy onę kráinę w ktorey służą [...] niebyli ná potym fklonnieyfzi y chćiwfzi podnieść woynę przeciwko nim *ModrzBaz* 110v, 110v.

Szeregi: »człowiek postronny, (a) cudzoziemiec« = *homo extraneus et alienigena Modrz* [szyk zmienny] (2): *RejPos* 210; tegoż [królem] obierzćie/ ktorego wam Bog obierze/ to ieft/ z wálzey krwie: bo fię wam niegodzi przekłádáć nád fobą człowieká postronnego á cudzoziemcá. *ModrzBaz* 75; [Ale iżeś sie do mnie trefił, ja tobie iście wdzięczen będę, á jáko cudzoziemca á postronnego człowieká przyjmę cie z wielką ochotą do domu swojego *LubWiryd* 48].

»(tak) domowy (jako (też)) i postronny« = *domesticus et (vel) externus Modrz* [szyk 4:1] (5): Háńbá záprawdę wielka ieft wżego narodu Polłkiego/ gdy ludzie wżyfcy ták domowi iáko téz y postronni vłfyfzą/ że [...] *OrzRozm* R4v; Co ná oftátek mam mowić o Poddánych twoich/ [...] ktorzi od żołnierzow ták domowych/ iáko y postronnych/ niefkończone nędze podięli *ModrzBaz* 108, 138; *StryjKron kt; CzechEp* 21. [Ponadto w przeciwstawieniach 9 r.]

»tak postronny jako nasz« (1): W czym iáko fie mylą/ áby fundáment wiáry [...] był áż do tego ich czáfu nákázon/ to iuz wiele ludzi vczonych/ ták postronnych iáko nálfzych dowodnie pokázáło. *WujJudConf* 8. [Ponadto w przeciwstawieniach 4 r.]

»obcy, postronny« (1): Áż obcy człowiek/ postronny/ cudzozyemiec/ Sámáarithan/ wżrzawfzy go/ zmiłował fie nád nim: á opátrzywfy rány iego/ [...] doniofł go do gofpody. *RejPos* 210.

»postronny a pograniczny« (1): Bo ieft téz w nim [w psalmie] modlitwá/ áby Pan Bog bronieć racził kroleftwá Izráelfkyego od postronnych á pogránicznych narodow. *LubPs* S3.

»(abo) postronni i (abo) swoi« = *vel suus vel externus Modrz* [szyk 1:1] (2): *ModrzBaz* [16]; Ktorych [królów] moc práwy okrełzona/ żadnego wam bezpráwia nie czyni/ żadnego y od postronnych pánow y od fwoich vcśnienia nie ćierpicie. *SkarKazSej* 666a.

W przen (1) : OŻywáią fie ludzie/ wołáią postronne głofy/ izby fie fнадź mogły ználeść thákie kftáfty y tákie obyczáie/ izby bez łupu á bez płáczu á krzyku ludzi mizernych [...] mogłyby być y woyfká/ mogłyby fie budowác y zamki. *RejZwierc* 186.

Przen (2) :

W przeciwstawieniu: »domowy ... postronny« (1): *CzechRozm* 240v cf *Wyrażenie*.

Wyrażenie: »postronni nieprzyjaciele« [szyk 1:1] (2): Cielefni zás nieprzyaciele fą dwoiácy: iedni fą domowi: drudzy fą postronni. Domowi fą/ nálfze włafne ćiáło/ grzech w członkách nálfzych będący [...]. Postronni zás nieprzyaciele fą dwoiácy/ iedni fą ludzie/ drudzy fą świát. *CzechRozm* 240v-241.

αα. *W funkcji rzeczownika: obcy, cudzoziemiec (48)* : A ony [działki] [...] Iuż łużą/ iuż rátuia/ iuż więc wżytko ǫporzey [...]. Zaǫz to nie lepǫzy łuǫgá niź Murzyn niź Cygan/ Albo inǫzy poǫtronny ktorzy ia máło znam. *RejWiz* 59; *RejZwierz* 22, 34, 59, 90; *BibRadz Ps* 60 arg, *Ez* 30/12; *BielKron* 408; Iáko náǫzy przodkowie choציay próǫci byli/ Niewiele męǫrowáli á wiele czynili. Lecź dziś gdy lie imiemy rozumki ǫzymowác/ Mogłby lie nam poǫtronny bárzo podziwowác. *RejZwierc* 251v; *MycPrz* II A2v; iź kaźdemu możnemu y zacnemu Krolowi/ muǫzǫ y podǫáni y podcźás poǫtronni łużyć *CzechRozm* 192; *PaprPan* Gg2; *ModrzBaz* [16], 114; *ModrzBazBud* π6v; *SkarŻyw* 153, 283; Bo od Ludwiká Węgrzyná y od Iagelá Olgerdowiczá Litwiná Zięćia iego/ poǫtronni ielcze w polǫcze pánuia *StryjKron* 452; *CzechEp* 56; *KochWr* 35; *WujNT* 776 marg; *WysKaz*)(3v; *SarnStat* 16 marg, 891, 1012 marg, 1022 marg; Był to [Krakus] Pan wielkiew ǫławy v poǫtronnych *KlonKr* A2v; *PowodPr* 20, 78; *SkarKaz* 4; Bo ǫtrách cźłeku ǫłucháiac zá iákie was máia/ Poǫtronni ktorzy owas te wieǫci vdáia. *CzahTr* Fv, F2; *SkarKazSej* 667a, 682a; Bog/ oyczyzná/ poǫtronni/ ták go [króla Stefana Batorego] zdobia ǫpołem/ Ze mu inǫzym nie trzebá ǫławić lie tytułem. *SzarzRyt* D4.

W przeciwstawieniach: »swoi (obywatele) (4), my, naszymy, swego kraju ludzie, własni ... postronni; doma ... u postronnych« (9): KAźimirz on zacny krol nie bęǫc ták możny/ Był v ǫwych wdzięcznym krolem/ v poǫtronnych groźny. *RejZwierc* 247v; ktore [traktaty] v nas nic nie waǫá/ ále v poǫtronnych máia to ǫobie za rzeć waǫną *MycPrz* II C; *CzechRozm* 166v; Pięć lat temu álbó ǫzeć/ iáko náǫzi krotǫze ǫzaty niź poǫtronni pocźęli noǫić *ModrzBaz* 51; Bo tym ǫpołobem y poǫtronnym roznych narodow záǫradza ǫię drogá dopierác ǫię pánowánia/ y ǫwoi obywátele máia nieiákie gránice/ z ktorzy niewykracźáia okołó obieránia Krolá. *ModrzBaz* 75v, 33; *SkarŻyw* 164; *CzechEp* 13; naczym yz dovtwierdzenia Panowania y Stolice naszymy, ydoma yv postronnych wiele nalezec moźe *ActReg* 136.

Szeregi: »obcy i postronny« (1): iź teź oto ielcze ǫwiádectwá ty/ nie od obczy y poǫtronnych zebráne ǫá przeciw nim *CzechRozm* 166v.

»(tak, nie tylko) swoi i (jako, ale teź) postronni« (3): Tegoź roku Krol Olbrácht [...] vmárł z żáłoǫciá poǫpolitego ludu ták ǫwoich iáko poǫtronnych *BielKron* 400v; *CzechRozm* 192; *JanNKar* D3v. [Ponadto w przeciwstawieniach 4 r.]

»postronnych i wasze« (1): Wǫzák tego Białogłowcy po nim doǫwiáǫzyli/ Ná co oczy poǫtronnych y wáłze patrzyły. *PaprPan* X4v.

γ. *Pochodzący z zagranicy, powstały za granicą (28)* : *ZapMaz II Ł* 1/110; tu ǫłuchay iź nie mowi [Duch Św.] z bogáctwá ǫwego pocźciwie nábitego álbó z bogactwá kupiectwá iákiego poǫtronnego/ ktore teź moźe być poboźne y poboźnie nábyte s cudzych kráin *RejAp* 152; Boć iǫcie ná tem máłó/ [...] piwnice y ǫpiźárnice napoziem y pokármem poǫtronnym nápełniác *ModrzBaz* 143, 35; Iź tego ielǫ pótrzebá/ áby pod cźás odiáchánia náǫzého tá Rzeczpoǫpolita od wǫzech poǫtronnych nieprzyacielǫkich naiázdów y gwałtów była opátrzoná. *SarnStat* 133; A źeby żaden poǫtronný ǫli w domu/ álbó ná dźiedźinie ǫwéy nie ǫmiał mieć/ y ieǫć/ álbó chowác/ pod winá cźtęrnaǫcie grzywien *SarnStat* 384; A Gdańǫzáníe/ Elbiaźáníe/ y inné portowé y pogránicźné pogłówné miáłtá/ ná to pilné oko mieć máia/ źeby monety poǫtronný niewaźnéy do Korony nie wpuǫczáli *SarnStat* 410, 338 [2 r.], 384 [2 r.], 385 [2 r.], 386, 387 [6 r.] (23); *GosłCast* 4; [InwMieszcz 1577 nr 214].

W przeciwstawieniu: »nasz ... postronny« (1): wżákże máiąc tego pewną wiadomość/ iż rzadko álbo ínadź nigdy onéy foli nálszény Krákowfkiéy/ ále postronnéy/ [...] vżywáią/ [...] vftáwiamy [...]
SarnStat 388.

W charakterystycznym połączeniu: *sol postronna* (19).

c. *Innej wiary: pogański, heretycki, odszczepieńczy* (9) : *KromRozm III Q3v*; A iż frogie pomfły záfiefzono nád tymi/ którzyby ie [słowa Boga] íobie lekce wáżyli/ á odnošili fie od nich zá ínfzymi postronnemi wymyfły fwiátá tego. *RejPos* 64; Bo to wiem że fię wiemy tym wiátrom náuk postronnych nie ma dáć vwodźić *CzechEp* 69; [*WujPosN 1584 II 190 (Linde)*].

Wyrażenie: »bog(owie) postronny(-i)« (4): abowiem fwiętą wiárą pełnią fie wfyfki obietnice moie ktore poznáfz káákáwe íełlize niebédziefz náfládował bogow postronnych *RejPs* 122, 143; Sam pan záfwdzi flawnym wodzem był ludu fwoiego A nie chce by mieli nádeń Bogá postronnego. *LubPs* gg4, gg4v.

Szereg: »cudzy ani postronny« (1): A íełli nie bédziefz miał Bogá cudzego/ áni fię bédziefz kłániał Bogu postronnemu [*Non erit in te Deus alienus nec incurvaveris te Deo extraneo*]. Tedy ia kthory íełtem Pan Bog twoy/ [...] ocz íedno otworzyłz vftá twoie/ wypełnić to. *BibRadz Ps* 81/10.

W przen (1) : á nic fie dáý vwodźić głófowi ínemu postronnemu *RejPos* 169.

d. *Przyległy, sąsiedni, okoliczny* (9) : *UstPraw D2*; Pásterze chłopí proší w kupę fie zebráli/ Otomaná teź chłopá zá krolá obrali. Tákże ludzye postronne s pirwotku drapáli/ Aż potym y kráiny zacne políadáli. *RejZwierc* 242; *SkarŻyw* 334.

W przeciwstawieniu: »daleki ... postronny« (1): Ízali wfzytkie zgołá/ dáłekie y postronne źiemie/ do Egiptu po zboże chodziły? *CzechRozm* 110.

Wyrażenia: »postronne narody« (1): *RejZwierc* 267 *cf Szereg*.

»postronni sąsiedzi« [szyk 3:1] (4): Níemogá nigdy Thatarzy ípokoyńi być aby poſthronnych fáfíadów nie gabali [*quin sempev vicinos impetant*] *MiechGlab* 32, *2v; Walczą teź przeciw poſtronnym fáfíadom nie dla íákíey chwały albo bogáctwa/ ále mſzcząc fie fwoich ftárſzych zbitych *BielKron* 447; *PaprPan* Eev.

»postronne strony« (1): Teź vftáwiono íełt: iż Bocheńfcy kupcy folńi/ máią zupełną moc Sól czyftą woźić do poſtronnych ſtron [*ad partes alienas*]: to íełt/ do Mázowſza/ Ruſkiéy źiemie/ y Słáfkiéy/ y do Litwy/ y ku Lublinu. *SarnStat* 373.

Szereg: »postronny a okoliczny« (1): Abowiem częłto to wíeć miedzy íobą mawiamy/ gdy miedzy poſtronnémi á okolicznemi narody czo nietrefného ſłychamy *RejZwierc* 267.

e. *Nie należący do danego tekstu* (1) : á przedfię im [*innym wykładaczom*] żaden w tym ſłufzney przygány dáć nie może/ íákoby oni co poſtronnego y pímmam ſwiętym niezwykłego przydáwác mieli *BibRadz* *5v.

** *W błędnym tłumaczeniu z łaciny* (1) : Rácźże ty ſam oczýſćić grzechow mych íkrytošci/ [...]. Bo ty poſtronne grzechy záfwdzy mye fráłuyą *LubPs* E3v.

2. *Odległy, oddalony* (4) : Od tego czáfu w Rzymie poczęli być Krzešćíanie/ y w ínych miešciech poſtronnych/ do ktorych [*Piotr św.*] po íobie ſłáf poſły fwoie [...] to íełt/ Apollínará do Ráwenny/

[...] do Trewerym w Gálliey trzech mężow *BielKron* 142v; Prętkolotne Drijades z kwiatkow bárzo wonnych/ Rołzczki śliczne przynioły/ przyłyły z pułcz postronnych. *SapEpit* A3v.

W przeciwstawieniu: »przyległy ... postronny« (1): A Rułka Monarchia nietylko Litwie/ ále y Greckim Cełárzom/ Połowcom/ Piecinigom/ Bułgarom/ Serbom/ Węgrom/ Polakom/ y inłzym teź przyległym/ iáko postronnym páńłtwom/ ile w zgodzie w połtrách byłá z dawnych lat *StryjKron* 245.

Wyrażenie: »ciemności postronne« = *piekło* (1): iż ich wiele od włchodu y od zachodu łońcá przydzye/ kthorzy będą fiedzieć z Abráámem/ z Izáákem/ y z Iákobem w krolełtwie niebiełkiem/ á synowie krolełtwá będą wrzuceni w ciemności postronne/ tám będzie płáč y zgrzytánie zębów. *RejPos* 45v.

3. Boczny, z boku (7) :

Przen (1) :

Wyrażenie: »postronne wiatry« = *przeciwności losu* (1): Pilnie fie trzeba vczyć człowiekowi cnemu. Iáko iuź ma do końcá przez to morze [*tj. życie*] płynąc [...]. Táke teź ty w łtárości moy namillzy brácie/ Chociai postronne wiatry przypadáią ná cię. Miei fie rádzeń ná pieczy byś portu nie minął *RejZwierc* 120v.

a. *O wojsku: skrzydłowy* (6) : lepiej iełt woylko mnieylze mieć w mieylcu dobrym á pomocniki postronne mieć dołtáteczne/ thák iezdny iáko piełze/ ktorym łnádnie przydzye z nieprzyiácielem czynić łkoczywłzy weń prędko/ niź wálnemu woylku *BielSpr* 18.

Wyrażenia: »potkanie postronne« [*między wojskami znajdującymi się na skrzydle bocznym*] (1): Hetman álbo inny łprawcá [...] mieli tho łobie zá ofobną wielką pomoc/ iż ku potkaniu postronnemu/ miedzy dwá iezdne iednego piełzego [...] łtáwiáli *BielSpr* 17v.

»postronne(-y) uffy, lud« [*szyk 2:1*] (2:1): Iełli nieprzyiáciel z wielką mocą ciágnie y przyciágnie ná cie/ nie wnet fie nań miotác z głównym woylkiem [...]/ ále napierwey puścić Globum, to iełt/ ofobny lud postronny *BielSpr* 15v; trzeba [...] postronnemi vffy pierwey nieprzyiácielá łkofztowác/ á wyrozumieć moc iego. *BielSpr* 31v, 10.

a. *W funkcji rzeczownika* (1) : Iełli fie nieprzyiácielłkie woylko pochyłilo/ tedy ci włzyłcy postronni gonili. *BielSpr* 14v.

4. *Znajdujący się na boku obwodu między dwoma kątami* (1) : Iełliby kto kopce ná czyiem włypał nie vrzędnie/ tháki teź pozwánemu álbo powodowi winy od naroźnego kopcá trzy grzywny/ á od inłzych postronnych po wiardunku *UstPraw* Iv.

5. *O psie: włóczęcy się, uciekający, chodzący samopas* (1) : Thoć będzye powieđał iż dopiruczko [*Pożar (imię psa)*] złálá przybieżał/ á iełt to táki pies by nie był postronny á niewiem zacźby łthał/ bo ná koźdy dzień wyciecze/ to ták dłuogo goni aż mu chłopięthá ledá s chárćilłkiem gđzye zábieżą *RejZwierc* 90.

6. Zewnętrzny (5) :

W przeciwstawieniu: »postronny ... domowy« (1): Bo widząc łáłkawy Pan/ iż Kościół iego y postronnym y domowym niepokoieł łtrapiony był: żeby mogł w vćilłkach wytchnác [...] rozmáitą go zawždy poćiechą połilác raczy. *SkarJedn* 313.

a. Niezależny od ludzkiej woli (4) : A ták nie máłz tey żadney godzinki ábychmy tego pewni á iści byli áby nas iáka przygodá postronna potkác nie miálá. Bo gdyby byłá fortuná cnotliwa/ nigdyby cnotliwego nic złego od niey nie potkáló. *RejZwierc* 151v, [121].

W przeciwstawieniu: »postronny ... własny« (2): PRzyrodzenie náfze mdłe/ á [...] żadnym obyczáiem wytrwác nie może/ áby lie nie tylko pokułam postronnym/ ále y śwym włáwnym przypadkom przyrodzonym/ lámo przez fię obronić mogło *RejPos* 352; bo go [*pijanego*] o ízáleńtwa żadna przyczyná postronna/ żadna przygodá/ ábo kaźń páńfka/ ále iego włáwna chuc/ iego wolá lámá/ á zły náłóg przypráwuie. *KochPij* C2.

7. Pomniejszy, mniej ważny (3) : Knim też [*Zygmunt Stary*] połłał Litewfkie Rycerstwo z Hethmánem ich y s ítrzelbą. Mołkiewfki máiąc o nich ípráwę/ wíthąpił precz z ludźmi śwymi. Ale náfzy po nich ciągnąc/ mieli fnimi kilka bitew postronnych wygránych. *BielKron* 417; poráźili ie [*wojska wołoskie*] náfzy v Goźdzya/ máiąc fnimi postronnych bithew kilka wygránych pierwey/ mieli dobre ferce y znáki przeciwko im. *BielKron* 421v, 411.

8. Poszczególny; lokalny (8) : Ty trzy ięzyki miánowane lá ngruntownieyfe ná świecie/ Zydowfki/ Grecki/ y Lácińfki/ inni od ich wynáleźli fwe postronne pińanie *BielKron* 335v; Abowiem to práwy pan kto lie lám zwycięży á nie da sobie rofkázowác żadnym áffektum álbo postronnym fmyłom ciálá śwego *RejZwierc* 81.

W przeciwstawieniu: »postronny ... powszechny« (3): Są też Canones/ to yeft/ wítawy ápoftolfkye/ przez postronne iteż powffechne porządne concilia/ y przez wífytko krześciyáńtwa zá to przyyęte *KromRozm III* I; Atoź małz [...] wítawy á wyznawánya Conciliy ták postronnych lácińfkich y Greckich pod wífytkami pátryárchámi/ yáko y powffechnych/ iż [...] Papyeż [...] yeft głową kołcyolá S. krześciyáńfkyego *KromRozm III* Q2, P3.

Wyrażenie: »postronne koncylia« [*szyk 3:2*] (5): Viktor papyeż [...] rołpifał po wífem krześciyáńtwey/ przykázuyąc bífkupom/ áby fye ná postronne Concilia we wífec páńftwách zebráli *KromRozm III* P6v, I, P3 [2 r.], Q2.

Szereg: »postronny a pokátny« (1): A to nám nye każe wyerzyć postronney á pokátney myeyfća ktorego náuce/ nye tylko yednego człowyeká/ ále y zgromádzjenja álbo kołcyolá ktorego *KromRozm III* Ev.

9. Samotny, odosobniony (2) : Nie bądźże iáko Kártuz w owey omylnóści/ Co rzkomo pogárdziwfy fwieckie obłudności/ A gdzye lie wyrwie s kátá tákież iáko iny/ Też wífylyfz o pánu nie cudne nowiny. Obierz żywot ípokoiny/ poczciwy/ á mierny (*marg*) Postronny żywoth zły. (–) *RejWiz* 81, Cc8v.

10. Inny, nie ten (11) : Potym Pánowie Polfcy s Sláchtą wczynili Syem walny w Piotrkowie/ ná kthorym wrádzili/ áby ná postronnych mieyfcách nigdy feymy nie bywały około wybieránia krolá iedno w Piotrkowie. *BielKron* 401; *SkarŻyw* 80, 81; Y częftokroć męcząc ie [*świętych*] po wífytkich boźnicách przymufzáłem bluźnić: á názbýt ízalenie z nimi poftępując/ prześládowałem áz y do postronnych miáł [*in exteris civitates*]. *WujNT Act* 26/11; [Nád to Varro náucza/ íze okrom tego czterzy iefzcze lá rzeczy postronne okrom ziemie/ ktore máią być obaczone przy wybierániu roley/ dla ktorych oná sítawa się żyzna *Cresc* 1571 141].

Wyrażenie: »postronni ludzie« (1): A iefli thego w postronnych ludziach szukałz á podobać fie to do nich/ á czemuż też w łobie tego nie szukałz álbo nie ftánowifz czoć fie w inych podoba? *RejZwierc* 147v.

Szeregi: »inszy, postronny« (2): Pátrzayże iż to ieft przyrodzenie káždy owieczki/ iż oná zázwdy zna głos zwykłego páłterzá fwego [...]. A gdy vfłyfzy głos infzy/ głos postronny/ wneť fie zátwoży/ [...] przyfłuchawáiąc fie onemu głółowi obcemu. *RejPos* 124; *RejZwierc* 132.

»postronny, obcy« (1): A thák bierz przykład z nędznego źwirzátká thego/ iż ono zna głos práwego páłterzá fwoiego/ á vcieka gdy vfłyfzy głos postronny/ głos obcy *RejPos* 124.

Przen (1) : gdy vfłyfzyfz głos márnny/ głos postronny/ á on głos naiemniká fprofnego/ ktorego poznałz [...] z náuki iego/ á on cie będzie vczył/ áby w czym infzym pokládał nádzieię fwoię/ niżli w Pánu fwoim *RejPos* 124.

a. *Czyniony przez innych ludzi* (2) : *RejPos* 316; A co fie też tknie Iákobá y ftárfzych zboru Ierolimfkiego: cí nie gánią poftępkow Páwłowych miedzy pogány [...]. A iż byli z powieści postronnych/ przeciw Páwłowi porużeni/ przeto [...] Páwłá do tego/ áby w tym mdłóści ich folgował námawiaią. *CzechRozm* 77v.

11. [*Usamodzielniony, mieszkający osobno:* ten przerwczony Mikołaj Szwiec przedał jest rolą synom swoim [...]. A ci synowie obiecali jemu wczesność do śmierci [...]. Ten przerwczony Mikołaj Szwiec wymawia sobie przerwczne stajanie i przysięc korzec owsa i korzec jęczmienia na troje dzieci co są postronny. *KsięgaSądTrześ* 1582 nr 4.]

Synonimy: **1.** *cudzy, obcy;* **b.** *cudzoziemski, przychodni;* **β.** *cudzorodak, cudzorodzień, cudzoziemiec, gość, przychodziń;* **d.** *okoliczny, okolny, przyległy, sąsiedni, sąsiedzki, ukraienny;* **2.** *daleki, oddalony, odległy;* **6.** *zewnętrzny;* **7.** *mały;* **8.** *osobliwy, osobny;* **10.** *inny.*